UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Ambrosius Calepi/||nus Bergomates: professor de||uotus ordinis Eremitarum sancti Au/||gustini: Dictionum latinarum e greco || pariter diriuantiu[m]: earu[n]de[m]q[ue] interpre/||tationu[m] collector ...

Calepino, Ambrogio

[Wien], 1512

VD16 VD16 C 227

V Ante M

urn:nbn:de:hbz:466:1-97871

Visual Library

matiue ponit. Nec em̄ dicimus vllus hō currit: ſi/
cut aliquis hō currit: ſed ponit vel negatiue vt nō eſt
vllus qui currat: vel iterrogatiue: vt ē ne vllus q̄ cur/
rat: vel ſubiūctiue: vt ſi vllꝰ me vocauit: ſtatim veniā
Ab vllus fit cōpoſitū nullus.
Vlna cubitus ſeu brachiū ꝗtum vtriuſq; manus exten/
ſio. Vlna inquit Ser. in buc. ꝓprie eſt ſpatiū inꝗtū
vtraq; extendit manus. Dicta vlna απο των ωλε/
νων. i. brachijs. licet Sue. vnū cubitū velit eſſe tātū/
Vlpicū pe. cor. greci appellauere genus allij (modo.
grādiꝰ inter pulmētaria ruris auctores. Pli. ⁊ Col.
Quidā vlpicū vocāt alliū punicū. Greci aūt αφροσ/
κοδον appellāt: lōge maioris vis ꝗ̄ alliū. Plau. in
pe. Tu autē plenior allij vlpici ꝗ̄ romani remiges.
Colu. Luna infra terrā ſit q̄n allium vel vlpicū ſeri/
mus vel in tabulatū reponimꝰ. Sic em̄ neq; acerrimi
ſaporis exiſtere neq; mādētiū halitꝰ inodorare exiſti/
Vltra ꝓpoſitio eſt cū actō deſeruit ⁊ nō niſi (mantur.
ſeparata inuenit. Cuius elegantiam oſtendit Sal. in
Iug. Mauriq; vanū genus: vt alij aphryce conten/
debāt antipodas vltra ethiopiā cultu ꝓſarū ⁊ iuſtos
⁊ egregios agere. Aduerbiū eſt cū ſine caſu ponit: vt
aſſidue lego nihil vltra faciēs. Et tūc ex ſe facit vlte/
rior ⁊ vltimus. Fit autē vltra ab vls: quo veteres vte
bantur: ſicut circa a cis.
Vltra famā. i. opinionē ſignificat ꝑq̄multū: ſicut intra
famā qđ eſt huic contrariū. Quintil. Hortenſij ſcri/
pta tm̄ intra famam ſunt.
Vltimus pe. cor. ab vltra idē eſt qđ poſtremus. Aliq̄n
etiā dr̄ primꝰ. Virg. li. viij. Tu ſanguinis vltimꝰ au/
ctor. Dictꝰ vltimꝰ ꝙ vltra oīa ſit: ſiue ante reſpicias:
Vltro ab vltra fit ⁊ ſignificat vltra ſiue in/ (ſiue retro.
ſuꝑ. Virg. Et miſereſcimꝰ vltro. i. vltra id qđ rogauit
ꝓſtitimꝰ. Interdū ſignificat ſine requiſitiōe: vt vltro
ad te veni. i. nō req̄ſitus: ſed ſpōte veni. Interdū pra/
ue ac ꝑuerſe: ſeu ꝯ̄ſa vice: aut prior. Terē. i adel. Ni/
ſi me i illo credidiſti eſſe hoim nūero: q̄ ita ſibi putant
fieri iniuriā vltra ſi quamfacere ipſi expoſtulāt ⁊ vl/
tra accuſant.
Vltrocitroq; ſignificat id qđ vulgo dr̄/ huc ⁊ illuc: ⁊ tam
in factis ꝗ̄ in dictis dr̄. Quintil. Iuuenis ſicut ſoler
vltrocitroq; cōmeare. Cice. Multiſq; ꝯ̄bis vltroci/
troq; habitis ille nobis ꝯ̄ſumptꝰ eſt dies. Quidaz in
hac ſignificatione vtuntur ſurſum ⁊ deorſum. Terē.
Sex ego te totos Parmeno hos mēſes quietū red/
dā ne ſurſuz deorſum ve curſites. Tractū ab athenis
cuiꝰ portꝰ in imo: vrbs ꝟo in editiore loco ſita eſt.
Vltroneus a um. idē qđ ſpontaneus. Hiero. in Exod.
Ab hoie qui offert vltroneus accipietis eas.
Vlubre ciuitas in Italia. Hora. Eſt vlubris animus ſi.
te non deficit equus.
Vlula pe. cor. auis a fletu denomiata: hoc eſt απο του
ολολιζειν qđ eſt vlulare ⁊ flere. Virg. Certent et
Vlyſſes fuit filius laerte regis ithaces (cygnis vlule.
vn̄ ⁊ laertiꝰ cognoiatꝰ eſt ⁊ Ithacus ab ithaca inſula
in q̄ regnauit. Et Dulichius ab inſula dulichia: q̄ in il
lius regno habebat. Similr̄ ⁊ naritius a naritio. Et
eſt q̄nq; ſcđe declinationis ſicut ⁊ achilles. Virgi. Et
terrā altricē ſeui execramur vlyſſi.
Vlyſbona ciuitas in hiſpania ab vlyſſe cōdita. Sunt tn̄
q̄ precipiant et vlyxem et vlyxbonā ſcribi per x. ſed ta
les grecas litteras ignorant.

V Ante M

Vmbo media pars clypei eminētior: licet q̄nq; ꝓ toto
clypeo ponat. Liuiꝰ. Gallū vmbone ictū deturbat.
Sta. Iā clypeus clypeis vmbone repellit vmbo Ci/
Vmbilicus pe. pro. dr̄ q̄cq̄d in aliq̄ re (uilibus bellis.
eſt mediū. vn̄ de libro q̄z vmbilicū dici oſtēdit. Catul.
Relata carthe regie. ix. libri noni vmbilici lora rubra
mēbrane. et Pli. vmbilicū italie circa lacū reatinū di
xit Suidas noſter. ομφαλητομια οτε του ομ/
φαλου του βρεφουσ αι μαιαι απο τεμνουσι
και αυται δε ομφαλητομοι λεγονται και ομ
φαλιον ο ομφαλοσ τησ ασπιδοσ. Et in hac
ſignificatione accipit: q2 illuc tanq; ad centrū librorū
mēbra cōueniūt. Itē vmbilicꝰ dicit ligamentū inteſti
norū ꝙ mediā fere vētris planiciē obtinet: a cuiꝰ ſimi/
tudine paruꝰ circulꝰ in terra deſcriptꝰ ad cognoſcen/
dos vētos vmbilicꝰ dr̄. Pli. Per huiꝰ mediā lōgitu/
dinē duci ſarculo ſulcū vel cinere lineā mediāq; circū/
ſcribi circulo paruo q̄ vocat vmbilicus. Itē parui ac
rotūdi politiq; lapilli eadē rōne vmbilici dicūt. Cice.
Tūc duo excellētiſſimi viri repuraſcere maxime vide
bant cū ex vrbe tanq; e vinculis ambulaſſent ⁊ ad ca/
ietā laurentūq; conchas et vmbilicos legere conſue/
uiſſent. Itē vmbilici ornamēta ⁊ veluti clauiculi q̄daz
quibꝰ libri ornant ⁊ gēme ligant. Mar. Quid pro/
deſt mihi tā macer libellus: Nullo craſſior vt ſit vm
bilico. Pli. Et alios cōuenit nō oportere ꝑforari q̄rū
ſit abſoluta bonitas vmbilicis ſtatim ex auro capita
cōprehēdētibꝰ. Et poete frequēter vſi ſunt cū exactū
opus ſignificarēt: vt ad vmbilicos ſe veniſſe dicerēt.
Hora. in epo. Promiſſuz carmē iābos ad vmbilicū
adducerē: qđ exponit Porphirio ad vmbilicū addu/
cere: ꝓ finire ⁊ cōſumare opꝰ poſuit. Hora. Quia in
fine libri ex ligno aut oſſe vmbilici ſolēt poni. In quē
ſenſum ⁊ Mar. finē tertij clauſit. Ohe iā ſatis ohe li
belle: iā ꝑuenimus vſq; ad vmbilicū. Tu ꝓcedere ad
huc et ire q̄ris. Hic vmbilicatū dicimꝰ qđ vmbilicos
habet: vel qđ ad vmbilici ſimilitudinē factū eſt Huiꝰ
diminutiuū eſt vmbiliculꝰ: quo noīe etiā dictū eſt ge/
nus oſtrei marini: ꝙ i vmbiliculi modū ſuauit coeat.
Vmbilicatim ſignificat ꝑ vmbilicos.
Vmbra aer carēs ſole: qđ fit alicuiꝰ corporis obiectu ꝓ/
ſertim nubiū. Hiero. Vmbra fit ex lumine et corpore
Quidā απο του ομβρου: qđ eſt imber vmbram
appellatā exiſtimāt ꝙ oēs vmbre humide ſint. Vm/
bre etiā dicunt q̄s faciūt pictores: vt imagines q̄ pla
ne ſunt ſolide videant: qđ dicūt adumbrare. Vmbre
etiā dicunt inferorū imagines Virg. Vmbrarum hic
locꝰ ſomni noctiſq; ſopore. Corꝑa viua nefas ſtygia
Vmbella diminu. ab vmbra: ⁊ vm/ (vectare carina.
bella q̄ ponebat in theatris ad arcendum ſolem.
Vmbraculū locus in quo eſt vmbra. Var. li. j. de re ruſ.
Prope areā faciūda vmbracula quo ſecedant hoies
in eſtu tꝑe meridiano. Et apud Eſaiā. Derelinq̄t filia
ſyon vt vmbraculū in vinea: ⁊ ſicut tugiriū in cucu/
Vmbro as: tegēdo vmbrā facio. Cuiꝰ cōpo/ (merario.
ſita magis ſunt in vſu: ſcilicet adumbro: inumbro: ob
umbro. Col. li. v. Duz incremēto ſuo vites inumbrēt
Et in euāge. Et virtus altiſſimi obūbrabit tibi. Aug.
Adumbrato myſterio helyas loquit. Aliq̄n ponit
ꝓ defendo tractū ab arboribus.
Vmbro nomen fluuij inſubrie nauigabilis q̄ ⁊ lamber a
Plinio dicitur.
Vmbraticꝰ a um: qđ ē ex vmbra ſeu ad ſimilitudinē vm
bre. Aug. li. ij. cō. Nō ſaltē vt eſt q̄dā defectura ſpēs
⁊ vmbratica vitijs fallētibꝰ. Vmbraticꝰ hō dictꝰ eſt a
Plau. trapezita q̄ in vmbra ſub tecto vitā agit ocio/
ſaz. Artes q̄z ⁊ negocia vmbratica noiant i q̄bꝰ ꝑ de
ſidiā in vmbra elangueſcimus.
Vmbratile penultima correpta qđ vmbratum eſt: vt vi
ta vmbratilis: que vmbra atq; opaco marceſcit: ſeu
in vmbra et ocio domeſtico degitur. Studioſi vitam
vmbratilem colūt: quos libri docent in vmbra ⁊ ocio
vt inquit Cice. ꝓ Cor. Bal. Item pro Murena. Ce/
dat inquit ſtilus gladio: vmbra ſoli. Res etiam vm/
bratiles dicunt que fiunt per inuolucra ⁊ inanitatem
qualis vmbra eſt.

Vmbria regio Italię:quã Pli.in ſexta regiõe collocat
απο του ομβρου.hoc eſt ab imbre:ꝙ vmbri a gręcis quaſi vmbrij dicantur:⁊ omniũ italię populoꝝ antiquiſſimi inundatione terraꝝ imbribus ſupfuiſſe credant.Vel dicta eſt vmbria ab vmbra:ꝙ ea regio propter altitudinẽ montiũ ⁊ vicinitatẽ apẽnini vmbroſa ſit.Luc.li.ij.Iuſ⁊ ſui pulſo iã perdidit vmbria thermo.Incipit vmbria ab apennino et vltra ac vſ⁊ ad ſinũ adriaticũ extendit multis preclara vetuſtiſſimis oppidis.Sed in primis Sentino ⁊ fano fortunę.In ea etiã ſunt ſpoletũ:a quo nũc ea regio ducatus ſpoletanus dicit.Nurſia:Reate Ameria:Tiphernũ.Fulgineũ:Nuceria:Aſſiſia:Tudertũ:Narnia:Trecenta vmbroꝝ oppida Tuſci debellaſſe repiunt.

V Ante N

Vna aduerbiũ acuitur in fine ad differentiã ablatiui nominis vnus ⁊ ſignificat ſimul.Aliqñ etiã in oratione ponit ꝓ gemiata:⁊ habet q̃ſi eandẽ vim quã hab3 tũ ⁊ cum.Cice.Vna ⁊ id qđ facio ꝓbauit:vna ⁊ in hac cauſa ꝑfecto neminẽ ꝑponendũ mihi eſſe exiſtimabit

Vncus fuſtis ab imo latere incuruus ac ſeſe retorquẽs:quo inſtrumẽto puniebant dãnati.Iuue.Impactus ſeianus ducit vnco.huius diminutiuũ eſt vncinus.

Vncus a um:incuruus:cuius cõpoſita ſunt aduncus ⁊ redũcus:q̃ duo Pli.li.x.cõplexus eſt dicẽs.Et acuta volucribus roſtra eadẽ rapto viuẽtibus adunca collecta:recta:herbas ructibus:limũ⁊ redunca vt ſuu3 generi.Hinc fiũt adunco as:⁊ inunco.Aug.in expo.pŝ.Pars noſtri eius ſuperior:que ſupra partem inferiorem aduncatur.

Vncinatus vncinis armat⁹.Cice.Nec vt'ale aſperis:⁊ lenib⁹ armatis vncinatiſ⁊ cõpluſcul' ꝯcreta eſſe dicat

Vncia dicta eſt ꝙ vna ſit ex duodecim partib⁹ aſſis:A quo ſemiuncia:due ſextule:tertia pars vncie.i.ſcrypuli octo:ſicilic⁹ ſcrypuli ſex:ſextula ſcrypuli q̃ttuor.Eſt etiã vncia mẽſurę genus exigue vñ ⁊ diminutiuũ vnciola.Iuuena.Vnciolã ꝓculeius habet:ſed gillo deuncem:partes quiſ⁊ ſuas ad menſuram inguinis heret.Vñ q̃ncuncẽ vocamus vaſculũ quin⁊ vnciaꝝ capax.Var.Quincunces puto poſt decem pactas.De alijs aſſis partibns vide in dictione as.

Vnciariũ ab vncia deriuat:a quo ſemũciariũ.Liui.lib.vij.Semũciariũ tantũ ex vnciario factũ fenus ⁊ i pẽſiones equas triennij.

Vnda ꝓprie pars aque in ſe collecta ⁊ in vnã partẽ tendens:dicta ꝙ ſit vna ⁊ in ſe coacta.Aliqñ ponit pro aqua:vt pars ꝓ toto.Ouidius.Et terris miſcuit vndas.Huius diminutiuũ eſt vndula.

Vndoſum mare dicitur fluctuoſum.

Vndiſonus a um:pe.cor.qđ vndis ſtrepit:vñ mare vndiſonũ dicit ꝙ fluctuãdo ſonitũ reddat.

Vndiuomus a um:pe.cor.qđ vndas.i.aquas vomit.Vnda eñ quãdo⁊ ꝓ aqua ponitur.

Vndatim aduerbium ſignificat fluctuatim vel ad vndarum ſimilitudinem.

Vndo as:fluctuo:vndas facio:a quo fiũt cõpoſita abũdo:exundo:inundo:⁊ redũdo:de quibus ſupra in dictione abũdo dictum eſt.

Vndabũdũ mare apud Gelliũ dr abũde vndas faciẽs.

Vndulata veſtis que fit ex hyrcoꝝ ⁊ caprarũ pilis potius q̃ lanis ꝙ ad vndarũ ſimilitudinẽ picta ſit.Nã ⁊ cymatilis veſtis a fluctu vt apud Plau.⁊ Ouidiũ.Dicebant ꝙo ⁊ vndones quidã cilicij forte⁊ ab vndis q̃les mõ in his textis videmus q̃ tanq̃ απο του συμβαλλειν συμβαλλωτα.Oẽs appellam⁹ ceu origine ab illo veſtiũ genere accepta:de q̃b⁹ Pli.ita ſcribit.Laue ⁊ pſe coacte veſtẽ faciunt.Erit ergo ſymballoton:q̃ſi συμβλητοα.hoc eſt coacti iplexu potius q̃ textu cõditũ.De vndone.Hiero.quo⁊ meminit.Var.de vi.pa.A q̃buſdã dicit eſſe fortunę ꝟginis ab eo ꝙ duab⁹ vndulatis togis eſt opertum:ꝓinde vt reges nr̃i ⁊ vndulatas ꝑtextatas togas ſoliti ſint habere.Noni⁹.Var.inq̃t vndulatũ noue ꝓ puro poſuit:ita ſit:vt vndulata veſtis aliud gen⁹ ſit fortaſſe q̃ cymatilis a fluctu dicta.

Vnde aduerbiũ:q̃ſi de quo vno loco:vt vnde venis.Interdũ ſignificat a quo.Virg.Genus vñ latinũ.Interdũ ponit ꝓ ad q̃d.Terẽ.in heau.Vñ petit aurũ.vñ mihi lapidẽ:q̃rſum eſt op⁹ vñ ſagittas:Inq̃t Hora.Hic venuſte deeſt putas vel dicas mihi eſſe.Quint.Vñ hunc illi animũ:⁊ alibi.Vñ tantũ viriũ ceco:

Vndeuis ⁊ vndelibet:ſignificãt ex vno quouis loco:ſic

Vndeuiginti vno dẽpto de viginti qđ eſt (vndecũ⁊.decẽ ⁊ nouẽ:a quo vndeuigeſimus.Sic vndetrigita vndetrigeſimus:vndecẽteſimus:vndemilleſimus.

Vngo is xi ctũ:⁊ vnguo is gui ctũ ſm Priſcia.q̃ſi vnu3 ago.Vngẽdo eñ copulat at⁊ vnit caro:a quo fiunt compoſita inungo ⁊ perungo.

Vngentũ qđ ⁊ vnguentũ dicit nõ eſt illa tenax cõpoſitio q̃ chirurgi vtunt ad vulnera curãda:ſed cõmixtio diuerſoꝝ odorũ addito oleo aut balſamo ad vngẽda corpora deliciaꝝ ⁊ luxurie cã inuẽta.Vñ in canticis.Odor vnguẽtoꝝ tuoꝝ ſup oĩa aromata.Plau.Non poſſunt oẽs olere vnguẽta exotica Põpo.tñ Iuriſcõſul.ſcribit vnguẽta eſſe q̃ voluptatis ⁊ valitudinis cã cõparant.Sed hęc magis medicamẽta dicunt.Ser.ait hoc nomen vnguentũ nõ recipe u.ſicut nec vngo vnguen vero u.habere.

Vnguẽ idẽ qđ vnguẽtũ:⁊ accipit ꝓ omni eo qđ ſuccum habet:ex q̃ aliq̃d vngui põt.Pli.Epiphoras bubulo ſeuo cũ oleo cocto allinũt.Ceruini cornu cinis ſcabricies eodẽ vnguĩe ſanat.Sũt q̃ dicãt vnguẽ ab vncto deduci:⁊ eſſe vnctũ pingue in ſuis dorſo ſiue axungiã vel ſeuũ.Palla.Sumes tãtundẽ vnguinis:qđ vocamus axũgiã vel ſeuũ.Perſius.Fęniſece craſſo vitia(rũt vnguĩe pultes.

Vuguẽtarius q̃ vnguẽta ꝯficit ac vẽdit:q̃ a gręcis myropola dicit.Hiero.i exo.Facies vnguentũ cõpoſitũ ope vnguẽtarij.

Vnctũ ſignificat illud pingue qđ in porci dorſo molli⁹ eſt.Col.lib.vij.Frigoris fomẽta adhibent capite et ſpina tepẽti adipe vel vncto linunt.Perſius adiectiue poſuit:vncta vixiſſe patella ſemp.

Vnguis maſ.generis ab vnguo is:ꝙ politus ⁊ trãſlucidus ſit:⁊ quaſi vnctus:⁊ eſt ꝓprie eoꝝ aĩaliũ:q̃ digitos habẽt ſepatos vt ſũt hoĩes ſimię:aues.Pli.Vngues ſimię imbricati ſunt hoĩb⁹ lati:rapacib⁹ vnci ceterꝰ recti:vt canib⁹ ꝑter eũ q̃ a crure pleriſ⁊ depẽdet Idẽ de aquila.Vngues quo⁊ huic generi inuertũt.

Vnguis morbus eſt oculorum:quem gręci pterygium vocant.de quo ſupra.

Vngula ab vnguis denoĩatiuũ eſt/non diminutiuum:q̃uis formã diminutiuã habeat:⁊ dr de his q̃ digitis carẽt.Pli.In quadrupedibus ſolidas habẽt vngulas:q̃ nõ ſunt cornigera.Idẽ.Oĩa digitos habẽt que pedes excepto elephãto.Huic eñ informes numero quidẽ quin⁊:ſed indiuiſi ac leniter diſcreti:vnguliſ⁊ nõ vnguibus ſimiles.Ouid.quo⁊ idem fecit:dũ Io deſcripſit e bouis effigie in primã formã redeuntem:Vngula⁊ i quinos delapſa abſumit vnguis.Oĩb⁹ vngulis ꝓuerbiale eſt qđ ſignificat oĩbus virib⁹:manuũ⁊ pedũ⁊ ⁊ conatu toti⁹ corporis vt etiã vngues qui ſunt in extremitate collocati intendant:q̃s Pli.exiſtimat eſſe ſummas neruoꝝ clauſulas.Cice.lib.ij.tuſc.Toto corpore at⁊ oĩbus vngulis:vt dicit contentioni vocis aſſeruiunt.

Vnguicula dimi.ẽ:⁊ de his tñ dr q̃ vngues hñt.Vñ a teneris vnguiculis dicimus:ꝓ eo qđ eſt ab ifãtia:ab ineũte etate:a pueris ab incunabulis.Cice.Lẽtulo.Sed ꝑſta teipm q̃ mihi a teneris vnguicul'es cognit⁹.